

pored najrasprostranjenije "Stajala sam na visokom brijegu" zabilježene još tri varijante. Tko zna nije li originalna varijanta o starcu koji dolazi pred vrata samostana inspirirana nekom slavenskom pjesmom s interetničkog područja na kom je ova narodnost boravila. Autor naglašava kako brojnost varijanti i učestalost izvedbi dokazuju da repertoar raseljenih etničkih grupa često pogrešno promatramo kao relikte, prežitke prenesene kulture a ne vodimo računa o tome kako su kulturna strujanja snažna i kontinuirana premda ih povijest često i ne bilježi.

Posvemašnja svestranost autora ove serije ne zaobilazi ni jednu razinu razmišljanja o baladi. Tako će vjerujem etnomuzikolozima koristiti šema melodijskih grupa svrstanih prema regijama odakle dolaze zapisi balada. Navodim i ostale priloge koji slijede pregledno izloženu građu kako bih naglasila koliko je potraga za identitetom balade Grof i opatica svestrana i precizna.

Statistika o potvrdama balada, karta rasprostranjenosti balada, regionalna podjela, koncept strofa, datiranje, funkcionalni aspekti, prenošenje i pjevači, razina pjesme, pojedinačne teme i motivi, formulativnost i asocijacije, kontaminacija i preobrazbe, srodne pjesme, tipovi i varijante. Ovdje sam sažela raskoš poglavlja no valja reći da se ističu i prilozi W. Braungarta o narodnoj baladi kao popularnoj pjesmi i komentar napjeva W. Stiefa. Prepoznatljiv i dopadljiv stil Otta Holzapfela čini ovo izdanje interesantnim. Svaki je problem osuvremenjen. Zaista lijep radni prilog proslavi 75-oj godišnjici osnutka Arhiva (DVA).

Nives RITIG-BELJAK

Slovenske ljudske pesmi Koroške, 1. knjiga: Kanalska dolina, uredila in za tisk pripravila Zmaga Kumer, Inštitut za slovensko narodopisje Znanstvenoraziskovalnega centra pri Slovenski akademiji znanosti in umetnosti, Ljubljana 1986, 172 str.

Objavljivanjem tekstova i napjeva slovenskih narodnih pjesama iz Koroške prvi svezak zacrtane serije izdanja nastoji udovoljiti i zahtjevima struke i širem krugu zainteresiranih čitalaca. Varijante pjesama objavljuje pod istim zajedničkim naslovom, označene podbrojevima uz isti zajednički broj, uz to podatke o izvođačima, mjestu i vremenu zapisivanja /snimanja, kao i imena zapisivača/ snimatelja i transkriptora snimka. Notni zapisi napjeva transponirani su na završni ton g1, odnosno na h1, ako je završni

ton velika terca iznad tonike. Višeglasni zapisi nisu transponirani. Pjevani tekst prve glazbene strofe izložen je sa svim ponavljanjima i pripjevom.

Prvi svezak zahvaća gradivo iz Kanalske doline (Val Canale), dugačku samo oko 30 km (zapadno od izvora Save Dolinke), koja je do kraja prvog svjetskog rata pripadala Koroškoj (Austriji), a nakon toga Italiji. Urednica je i s tako malog područja uspjela prikupiti i objaviti gradivo koje obuhvaća 147 tekstova i 25 napjeva (12 četveroglasnih, 5 troglasnih, 5 jednoglasnih i 3 dvoglasna). Većina objavljenih građa zabilježena je, kao i magnetofonom snimljena u lokalitetima Ukve (54 pjesme), Žabnice (42) i Fužine (8). Petnaest uglavnom kratkih tekstova od 4 stiha zabilježeno je u Lipalji Vasi prije 1889. godine, dva su teksta iz Vrata (danas Thörl u Austriji odmah uz granicu), jedan iz Bele Peči, dok je za 25 tekstova navedena samo Kanalska dolina bez navedbe lokaliteta.

Pjesme su raspoređene prema sadržaju teksta u pripovjedne (1-3), ljubavne, posebno ljubavne poskočnice, često strukture 5, 4, 5, 4 s anakruzom (4-50), svatovske (51-57). S manjim brojem primjera redaju se u nastavku pjesme o problemima neoženjenih/neudatih i oženjenih/udatih ("pesmi o samskem in zakonskem stanu"), dječje, uz mrtve ("obsmrtnice"), o radu i zanimanjima, vojničke i historijske, napitnice i zdravice, plesne, koledarske, nabožne, pjesme o domaćem kraju i ljudima, o prirodi i različite. Zbirci je priloženo kazalo po prvom stihu pjesama, napomene uz pojedine pjesme gdje se navode i izvori, mali rječnik dijalektalnih riječi, popis lokaliteta i popis izvora gradiva.

Većinu napjeva (21 od ukupno 25) snimio je Pavle Merku 1968. i 1969. godine. U svesku koji prikazujemo gotovo sve transkripcije napjeva izradio je Julijan Strajnar, a transkripcije tekstova Zmaga Kumer. Kako je Merku u svojoj knjizi "Ljudsko izročilo Slovencev v Italiji" (Trst 1976) objavio vlastite transkripcije svojih magnetofonskih

snimaka iz Kanalske doline, stručnjaku su vrlo zanimljive pojedine razlike u transkripcijama koje su na osnovu istih magnetofonskih snimaka izradili P. Merku i J. Strajnar. Tako je npr. napjev pod br. 53/3 Strajnar transkribirao samo dvoglasno, a Merku troglasno - osim u prva dva takta (br. 579). Pod brojem 574 Merku u svojoj zbirci donosi troglasan zapis, dok Strajnar u ovom svesku pod br. 22/2 objavljuje dvoglasan zapis uz opasku da troglasje u tom primjeru nije izrazito. Razlike u zapisivanju metroritamskog ustrojstva istog snimljenog napjeva mogle bi izazvati zanimljivu stručnu diskusiju, ali one su i shvatljive zbog mnogih primjera u slobodnijem metroritamskom odvijanju napjeva.

Razlika ima i u klasifikaciji pjesama uz koje je objavljen i odgovarajući napjev. Zbog sadržaja teksta što sam za sebe može biti i dječja pjesma Z. Kumer stavlja pjesmu br. 61 ("Tri, tre, koze sa u skalah") u dječje pjesme, dok Merku istu pjesmu uvrštava u plesne - i to zato što se uz napjev te pjesme koji troglasno izvode odrasli muškarci i pleše "štajrištonc". Zbog istih razloga primjer br. 27/8 Z. Kumer svrstava u ljubavne, a P. Merku u plesne.

Uz pjesmu br. 82 (zapis Nadje Kriščak i Mirana Košute) - koja u prve tri kitice pripada legendarnoj o sv. Bernardu, a u nastavku je u Sloveniji općepoznata "Rasti, rasti rožmarin" - Z. Kumer ne objavljuje i napjev, uz obrazloženje da zapis tog napjeva ne odgovara svim kiticama teksta te pjesme. Poteškoće, naime, stvaraju heterosilabički stihovi što pokazuju naročito 1. i 6. kitica u odnosu na ostale kitice. Urednica zbirke ne donosi ni M. Majarov zapis napjeva za koledarsku pjesmu br. 77 uz objašnjenje da je zapis tog napjeva neuvjerljiv. Smatram da bi bilo korisnije da se u takvim primjerima objavi problematičan notni zapis, dakako uz potreban komentar, to i stoga što zbirka sadrži relativno malo napjeva.

Objavljeno gradivo obiluje raznolikostima. Uz Majarove zapise tekstova duge pripovjedne o kralju Matjažu i novogodišnjih koledarskih pjesama iz sredine 19. stoljeća zbirka donosi i zapis napjeva tekstovno novije ophodarske "trikraljevske kolednice" koju su J. Strajnar i Z. Kumer snimili 1976. godine (br. 79). Taj formalno vrlo jasan četverodijelni napjev gotovo je isti kao onaj za poznatu slovensku pjesmu "Eno rožco ljubim, v mojem srcu spi" koja se u Sloveniji u prvoj polovici našeg stoljeća često izvodila.

Predgovor zbirci urednice Z. Kumer i njezino izlaganje redakcijskih načela uz objašnjenje posebnih znakova i kratica objavljeni su i na talijanskom jeziku. Zbirka bi bila još pristupačnija talijanskim čitaocima kad bi uz slovenske tekstove pjesama donosila i odgovarajući prijevod na talijanskom jeziku što bi se moglo provesti i u napomenama uz pojedine pjesme.

Jerko BEZIĆ

Opsežno i bogato gradivo druge knjige slovenskih narodnih pjesama iz austrijske pokrajine Koruške zahvaća relativno mali prostor donjeg dijela doline rijeke Zilje (Gailtal). Donosi oko 600 tekstova pjesama zajedno s varijantama, a uključuje također dječja metroritamska kazivanja, narodne molitvice i 350 notnih zapisa jednoglasnih, dvoglasnih i višeglasnih, do peteroglasnih napjeva. S obzirom na sadržaj teksta i funkciju pjesama gradivo je - kao i u prvoj knjizi - raspoređeno u 15 skupina uz različita kazala, popisa i mali rječnik dijalektalnih riječi. Ta je klasifikacija potanje izložena u našem prikazu prve knjige koja sadrži slovenske narodne pjesme iz Kanalske doline.

Zapisi tekstova obuhvaćaju razdoblje od prve polovice 19. stoljeća do početka osamdesetih godina 20. stoljeća. Najviše ima ljubavnih pjesama (od br. 44 do 196). Među starijim zapisima valja upozoriti na pripovjedne pjesme i duga izlaganja Isusove muke u pojedinim danima Velike sedmice. Recitiranje tih tekstova vrednovalo se kao molitva za spas duše molitelja i dušâ njegovih najbližih.

Slovenske ljudske pesmi Koroške, 2. knjiga: Ziljska dolina, uredila in za tisk pripravila Zmaga Kumer, Inštitut za slovensko narodopisje Znanstvenoraziskovalnega centra pri Slovenski akademiji znanosti in umetnosti, Ljubljana 1986, 654 str.